

DOI 10.36074/logos-01.10.2021.v1.20

ПРИРОДНЕ САМОВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН В УМОВАХ ПАРКУ ІМ. БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО, М.ДНІПРА

Шамрай Марина Василівна
аспірантка кафедри зоології та екології
Дніпровський національний університет ім.О.Гончара

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

Пахомов Олександр Євгенович
д-р. біол. наук, професор, завідувач кафедри зоології та екології
Дніпровський національний університет ім.О.Гончара

УКРАЇНА

Парки відіграють значну роль у формуванні навколишнього середовища людини, поліпшують санітарно-гігієнічну обстановку, задовольняють потреби людини у відпочинку, регулюють тепловий режим, очищують і зволожують повітря, таким чином перетворюють природні умови. А у великих промислових центрах проблема антропогенного впливу набуває критичної точки і проблема збереження рослинності- найактуальніша. Зелені масиви у містах, зокрема парках, є важливою умовою створення сприятливого міського середовища. Тому неоціненна роль парків у великих містах, де зелені насадження знижують негативний вплив урбосередовища і зводять нанівець несприятливі для людини чинники природного і техногенного походження. [1]

При створенні парків з естетичних потреб часто культивують екзотичні для певної місцевості види (інтродуковані). Питання акліматизації та інтродукції рослин цікавили науковців і встановлено, що Україна має значні успіхи в інтродукції та акліматизації деревних рослин і кількість інтродукованих в Україну видів дерев та кущів вже у декілька разів перевищує кількість аборигенних видів, що складають природну дендрофлору [2] .

Завдяки інтродукції відбувається збереження видів природних екосистем, збільшується біорозномаїття, покращується життєве середовище. [3] Але інвазійні (алохтонні) види можуть спонтанно розповсюджуватися і становити значну загрозу місцевим (автохтонним) видам, витісняючи їх з місцевої флори. Процес розселення інвазійних видів на нові території становить найбільшу загрозу для світового біорізноманіття і тут вже мова йде про біологічні інвазії. Інвазійні види рослин стають значною проблемою, витискаючи місцеві види рослин, що збіднює природну флору.

Метою роботи було визначити видовий склад, співвідношення і вікову структуру деревних видів рослин у парку Богдана Хмельницького (м. Дніпро) на ділянках, де не було штучного видалення порослі, та дослідити якісний та кількісний стан насінневого самовідновлення інтродукованих і автохтонних видів.

Результати досліджень. Висота верхнього ярусу крон деревних видів рослин у складі деревостану подекуди складає 10–12 м. Це штучно висаджені рослини: робінія псевдоакація (*Robinia pseudoacacia* L.), ясен звичайний

(*Fraxinus excelsior* L.), в'яз приземкуватий (*Ulmus pumila* L.), клен гостролистий (*Acer platanoides* L.), гледичія терниста (*Gleditsia triacanthos* L.), клен ясенolistий (*Acer negundo* L.), що складають 21% від загальної кількості деревних рослин та мають вік близько 20-25 років. В деревостані та в чагарниковому ярусі присутня значна кількість молодих за віком рослин насінневого самовідновлення, яка складає 79% від загальної кількості рослин. Серед самовідновлених рослин: клен гостролистий – 67,3%, жимолость татарська *Lonicera tatarica* L.- 10,3%, робінія псевдоакація– 7,7%, гледичія терниста – 6,4%, ясен звичайний– 3,2%, в'яз приземкуватий– 1,9%, дуб звичайний (*Quercus robur* L.) – 1,3% , поодинокі – 3,2%, а саме: шовковиця біла (*Morus alba* L.), дуб червоний (*Quercus rubra* L.), клен ясенolistий, горіх волоський (*Juglans regia* L.), які вирости шляхом природного поновлення. Інтродуковані, потенційно інвазивні види рослин: жимолость татарська, робінія псевдоакація, гледичія терниста, в'яз приземкуватий, шовковиця біла, дуб червоний, клен ясенolistий, горіх волоський, які складають 29,5%. Трав'яне покриття утворюють такі види: фіалка запашна (*Viola odorata* L.), латук компасний (*Lactuca serriola* L.), чистотіл великий (*Chelidonium majus* L.).

Висновки. Для наукового обґрунтування результатів досліджень на ділянках виявлене чисельне насінневе самовідновлення аборигенних видів, яке складає 70,5% від загальної кількості самовідновлених рослин, а також 29,5% інтродукованих видів деревних рослин. Основну масу рослин у складі насінневого відновлення складають аборигенні види. Деревостани автохтонних видів здатні до формування достатньої кількості життєздатного підросту. Оскільки насадження в основі мають штучне походження, співвідношення в них між аборигенними видами і видами інтродуцентами закладено, в основному, людиною і складається на користь автохтонних видів, що пояснюється кращою адаптивністю місцевих деревних порід до умов степового клімату. Особливої конкуренції між автохтонними і інтродукованими видами не відзначено, кожна з деревних порід досить добре адаптувалася до умов екотопа.

Список використаних джерел:

- [1] Какула Р. (2014). Роль парків у структурі міста. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Архітектура і сільськогосподарське будівництво.* (15), 169-172.
- [2] Кохно, М. А. (2007) *Історія інтродукції деревних рослин в Україні (короткий нарис).* Київ: Фітосоціоцентр.
- [3] Кузнецов, С. І., Слюсар С.І. & Кузнецова М.С. (2017) Інтродукція деревних рослин в Україні: минуле, сучасне та майбутнє. *Лісове і садово-паркове господарство.* (11), 1-13. Вилучено з: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Lis/article/view/8810>